

ד) **מתני'**, נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק. לפירוש הרא"ש בד"ה אבל לא סורק, היינו מטעם פסיק רישא וכן פירש רש"י בשבת (נ:). ד"ה אבל לא סורק. אבל בתוס' (הכא) ד"ה אבל לא סורק פירשו, דהוי מכוי. והקשה בשו"ת הריב"ש (סימן שצ"ד), דמלשון הגמ' משמע כתוס', דהא אמר רבה, כל הסורק להסיר נימין המדולדלין איכוי. ותיירץ, דמשום דמיכוי להסיר המדולדלין הוי פסיק רישא שיסיר אף שאר השיער. ומדוייק מדבריו דבמדולדלין ליכא לאו. וכן כתב בשו"ת חתם סופר (סימן קמ), דליכא בהו לאו דהשחתה, אלא עשה דגדל פרע. ובאורח מישור ביאר דרש"י דייק, דאי טעמא משום דמכוי, מדוע נאמר "אבל לא סורק". ועל כרחק דהיינו משום דבסורק איכא פסיק רישא. והא דאמר רבה "כל הסורק להסיר נימין המדולדלין איכוי", היינו משום דקשיא ליה אמאי הוי פסיק רישא, והלא רוצה לגדל שער. ועוד, דמצטער בתלישה על ידי מסרק. לכך פירש שמכוי להסיר את הנימין המדולדלין, דניחא ליה בהסרתם. וכעין זה הביא בחידושי הגרי"ז ששמע מהגר"ח.

ה) **גמ'**, אבל לא סורק אתאן לרבנן. ביאר האורח מישור, דהיינו בניחותא. [ומדוייק כן דאי בלשון בתמיהא מאי טעמא הדרא הגמ' לשאל רישא וכו'] והעיר, אמאי לא מקשה הגמ' דמלשון "אבל" משמע דהיינו המשך דברי תנא קמא, וכדאייתא בשבת (מד.).

ו) **תוס' ד"ה נזיר, בתוה"ד**, שהתרו בו על כל פעם שהוא שותה. מבואר בתוס' חולין (פב:). ד"ה אלא, דדווקא בהתרו בו בין כל כוס וכוס. וכדמדויק מהאי מתניתין, שהובאה בחולין (שם), דתנן אל תשתה והוא שותה אל תשתה והוא שותה. והר"ן במכות (ד: מדפי הרי"ף) הוסיף לבאר, דבהתרה שתיים בתחילה, מצי למימר אשתלאי. אך בירושלמי (כאן ה"א) איתא, דבהתרו בו בתחלה דמתחייב עשרה מלקיות על עשרה שיעורין שבו מהני. והביאו הרמב"ם בפירושי המשניות (מכות פ"ג מ"ז). וכתב הקרן אורה, דביד החזקה (פ"ה מניירות ה"י) לא כתב כן.

ז) **מתני'**, נזיר שהיה. כתב הקרן אורה, דבעינן לג' האיטורים שבמתניתין, דטומאה אצטריך אף על גב דהוא מחולל ועומד וכמבואר לקמן (מב:). ואי הוה כתב יין הוה אמינא משום דשתאם בלחוד, וכרש"י במכות (כ:). ד"ה ה"ג, דכתב, דאי אפשר לשתות כל היום בבת אחת, ולכך חייב אכל מעשה. מה שאין כן בתגלחת דאפשר בבת אחת ולא נימא דהתראות מחלקות, קא משמע לן.

ח) **מתני'** נזיר שהיה וכו' אינו חייב אלא אחת. כתב הרמב"ם (בפירוש המשניות), דכל זה אינו אלא בדיני אדם, אבל בדיני שמים אף בלא התראה הוי עבירה בכל רביעית ששותה ושערה שמגלח וטומאה שנטמא.

דף מב ע"ב

ט) **גמ'**, כאן בחיבורין. בקהילות יעקב (סימן י), חקר בדין טומאה בחיבורין, אי חדשה תורה דהמחובר למת מיטמא כמו המת, ולכך הנוגע בו יהיה אב הטומאה דנגע באבי אבות. או דנימא, שהמחובר אינו אלא כיד להעביר הטומאה מהמת לאדם, שיגע בו, ולא נתוספה בו טומאה. ודייק מתוס' ד"ה לא קשיא, (בתוה"ד), שכתב "אלא תוספת טומאה אף בו ביום וכו'", ומבואר, דבעינן שיהיה בגברא תוספת טומאה, ואי נימא דמשמש כיד, לא איתווסף ביה. וכן הביא מהריטב"א בשבועות (יז). ד"ה בעי ר"א נזיר בקבר בתוה"ד דכתב, "כי האדם בחיבורי המת דינו כמת, להיות אבי אבות הטומאה". ועיין להלן אות יד.

י) **גמ'**, מקרא מלא. פירש הרא"ש בד"ה מקרא מלא, דביאתו לבית שיש בו טומאה בכלל "לא יטמא", דהיינו שהקרא ממלא כל צורות הטומאה, וכשכתב "לא יבא" הרי כאן אזהרה נוספת על ביאה. וכן פירש בשיטה מקובצת בשם הר' עזריאל.

יא) **גמ'**, נזיר שהיה עומד בבית הקברות. ביאר הלקט הקוצרים, דמיירי כשאין פותח טפח והוי טומאה רצוצה, דמבואר בחולין (קכה:). דהוי כנגיעה

(יא) [תוס' ד"ה השתא, בתוה"ד, ואף במספרים למאן דאמר לעיל לרבות כל מעביירין. לכאורה צריך עיון, מהא דכתבו התוס' לעיל (לט:). ד"ה ת"ר, דלא מרבינן מקרא "דלא יעבור" לרבות שאר מעביירין אלא כשקוצץ מעיקרו, אבל בלאו הכי לא איתרבי אלא מעשה ד"קדוש יהיה גדל פרע". ואם כן אמאי נקטו הכא לישנא ד"לרבות כל מעביירין", דהאי לישנא מצינו התם בהני דאיתרבו ב"לא יעבור". ועל כרחק הכא מיירי בלא קוצץ מעיקרו, דהא טעמא דמספרים שרו בזקן, משום דלא נוטל השיער מעיקרו כמו שכתבו התוס' לעיל (מ:). ד"ה דתניא (א.ג.).].

יב) **בסוה"ד**, אלמא בנזיר איירי. הקשה הבאר משה, אמאי לא הוכיחו תוס' מרישא, דקתני ראשו מה תלמוד לומר, לפי שנאמר "תער לא יעבור על ראשו", ואוקי בנזיר, ועלה קא מקשי, ראשו מה תלמוד לומר. ועיין בתוס' בשבועות (ב:). ד"ה חייב, דמיייתי לה בסוף הדבור.

יג) **בא"ד, בסוה"ד**, וכן נהגו העולם כשמגלחין התינוקות. ובשיעור הנחת הפאות כתב הרמב"ם (פ"ב מעכו"ם ה"ו), ושמענו מזקנינו כל שאינו מניח פחות מארבעים שערות. ובכסף משנה (שם) כתב, דהטור סבר דהשיעור להרמב"ם ארבעה שערות. עוד הביא שהסמ"ג הקשה על הרמב"ם, מהא דאיתא בתוספתא דמכות, יש תולש שתי שערות וחייב משום נזיר ומשום מקיף. וחזוין, דבשתי שערות חייב. ויישב, דהרמב"ם מיירי בשיעור שצריך להניח, וכשהניח מיחייב אפילו ב-ב' שערות.

יד) **תוס' ד"ה ור"א, בתוה"ד**, ואי לא הוי כתיב ראשו לא הוי ידעינן דהקפת כל הראש שמה הקפה. הקשה הבאר משה, דמאי קושיא, נימא דסבירא ליה לר' אליעזר דהקפת כל הראש לא שמה הקפה, ולכך לא אצטריך קרא אלא לנזיר. ותיירץ, דקשיא לגמ' דאף דר' אליעזר לא סבר דהקפת כל הראש שמה הקפה, מכל מקום, יותר היה לו ללמוד מקרא דשמה הקפה, מלומר דאתי לדחות לאו ועשה דנזיר.

טו) **בא"ד**, ובתוספות אחרנא מפרש וכו' מדמוקי זקנו לעיל בכהן מצורע. וכתב הבאר משה, דהיינו לקמן (נח:), דמשמע דמאן דמוקי ראשו לנזיר, אית ליה הך ברייתא דזקנו לכהן מצורע. ואין צריך להגיה בתוס'.

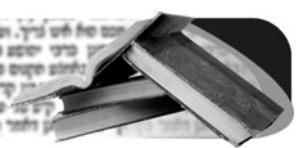
טז) **בא"ד, בתוה"ד**, והלכך לישראל לא צריך דנפקא ליה מראשו, להכי אוקמייה בזקן דכהן. הקשה הקרן אורה, בין להר"ף ובין לתוס' אחרנא, מנא להו לרבנן דעשה דוחה לא תעשה בעלמא, דמה לכהנים שאינו שווה בכל, וכן לאו דהקפה ליתא בנשים. ותיירץ, דהשתא סבירא להו לתוס', דאין חילוק בין שווה בכל לשאינו שווה, ושפיר שמעינן מ'ראשו' דעשה דוחה לא תעשה. והבאר משה תירץ בדוחק, דלרבנן אפשר לדחות, דאין עשה דוחה לא תעשה.

דף מב ע"א

א) **גמ'**, בעי אביי. וכתב הקרן אורה, דכיון שלא נפשט הספק, אין לו תקנה, דלחזור ולגלח אסור דלמא למצוה סגי שיחזור ויגלח אתרי, וכשמגלח הכל קעביד הקפה. וכן כתב המנחת חינוך (שעז). אך בכסף משנה (פ"ח מניירות ה"ז), פשיטא ליה בדעת הרמב"ם, דהיינו תיקונו שיחזור ויגלח כולו ולא חשש לאיסור הקפה. [ובלשון הרמב"ם שכתב, "גלח והניח שתי שערות וצמח ראשו כולו וחזר וגלחו", אולי אפשר לבאר דהיינו שגילח בדיעבד. (ר.ש.).].

ב) **גמ'**, שם. ביאר הקרן אורה, דהאי ספיקא אינו שייך במצורע כיון שתגלחתו מעכבת, וכדברי הכסף משנה (פ"א מטומאת צרעת ה"ג) בשם התוספתא (פ"ח ה"ה), שכל שהשאיר ב' שערות אין התגלחת כלום, וצריך לחזור ולגלח את כולו. מה שאין כן בנזיר דתגלחתו אינה מעכבת אלא למצווה, איכא לספוקי אי קיים המצווה, כשלא גילח ראשו בבת אחת.

ג) **גמ'**, בעי רבא גילח אחת ונשרה אחת מהו. ואסקינן דפשיטא שיצא, ודומיא דגילח שערה שער. וכתב הקרן אורה, דנראה, דנשרה אחת לאו דווקא, דאפילו נותרה קיים המצווה, דדוקא ב' שערות מעכבות את הגילוח.

בטומאה, אבל בשיש פותח טפח טהור, כדאמרין בברכות (יט:).

יב) גמ', טומאה וביאה נמי הא מיטמא וקאי. הקשה השפת אמת, הא רבה קרא דרש, דחייבה תורה על הביאה חוץ מהטומאה, ומה בכך דנטמא וקאי. ונהי ד"לא יחלל" ממעט מחולל ועומד מאיסור טומאה, אבל לא מאיסור ביאה. וביאר, דלמסקנא דמשכחת לתרווייהו, יש לקיים ב' הפסוקים. ואף דהמקשן לא ידע דמשכחת ביחד טומאה וביאה, מכל מקום עיקר הכוונה לבאר הדינים דלא מיירי קרא רק בתרווייהו באין כאחת, ודרך הגמרא לפלפל בלשון קושיא ופירוקא.

יג) תוס' ד"ה לא קשיא, בתוה"ד, אביי בא לתרץ. וכו' וכן דעת השיטה מקובצת בשם ר' עזריאל, והתוס' הרא"ש, הוסיף, דלא תקשי לר' יוסף מהברייתא, משום דנגיעה הוי טפי בחבורין מהנמצא בבית הקברות. ובפירוש הרא"ש ד"ה לא קשיא, הקשה, דהוה ליה למימר "אמר ליה" לא קשיא. ועוד, דאביי מפרש כרבה דאמר דטומאה וטומאה לא, ומדלא חילק משמע בכל ענין, ואפילו שלא בחבורין. ולכך פירש, דהוא מדברי ר' יוסף. וכן כתב המאירי (בסוד"ה זה שביארנו). ויישב דברי המשנה לרבה, דהא דתנן דחייב שתיים בטומאה וטומאה, היינו כשהתווסף ביאה ביחד עם הטומאה השניה, ואף דאכתי מחובר לטומאה, ביאה שם בפני עצמו הוא.

יד) שם, עיין באות הקודמת וכתב הקרן אורה, דדעת רש"י בדי"ה כאן בבית כאן בשדה, כהמאירי, דמבאר בתירוץ זה את דברי רבה, דהפטור של מחולל ועומד אפילו שלא בחבורין. ובלקוטי הלכות, הקשה דברש"י לעיל ד"ה אבל משמע להיפך, דכתב בעוד שהוא נוגע. ודחק ליישב, דמשום דעת ר' יוסף העמיד כן. ובברכת ראש כתב דרש"י, סבר כתוס' וכדמוכח הכא, וכתב, דרש"י ד"ה כאן אזיל כדברי השיטה מקובצת, דמיירי דנכנס לאהל שמאהיל בחלקו על המת המונח בשדה, והוא חיבורין. וברמב"ם (פ"ה מנזירות הי"ז) פסק כרבה ומחלק בין מחובר לשאינו וכדעת תוס'. והראב"ד פליג התם, וסבירא ליה דלרבה חייב רק אחד, ואפילו שלא בחבורין, וכדעת רש"י והרא"ש.

טו) גמ', לא אמרו טומאה בחיבורין אלא לתרומה וקדשים אבל לנזיר ועושה פסח לא. עיין לעיל אות ט. וכתב הקהילות יעקב, דמהא דבנזיר לא העמידו דבריהן מבואר דהמחובר למת משמש כיד, ולכך אינו סותר, דנזיר סותר רק על טומאת מת ממש.

טז) תוס' ד"ה וטומאה, בתוה"ד, אלא לענין תרומה וקדשים. אף דלכאורה גם אי הוא כנוגע בטמא מת דהוי אב הטומאה, הנוגע בו יהיה ראשון שמטמא חולין וכל שכן תרומה. מכל מקום נראה דכוונתו כהתוס' רבינו פרץ דיטמא לשבעה, לטמא כתרומה כל שבעה.

יז) תוס' ד"ה כאן בשדה, ופ"ה קשה להבין. וביאר הברכת ראש, דכוונתו, דלרש"י אין צריך לומר כאן בשדה, דגם בבית אפשר לחלק, דכמשעיל ידו ברישא, ונטמא. כשנכנס הוי טומאה בחיבורין כבשדה.

דף מג ע"א

א) גמ', בבית, נמי. ביאר המשנה למלך (פ"ג מטומאת מת ה"ג), דר' יוחנן תירץ, דקרא דלא יבא אינו סותר דרשא דלא יחלל, דלעולם קרא דלא יחלל אתא למעט מי שהוא מחולל ועומד, וקרא דלא יבא מיירי בבית שטומאה וביאה באים כאחד, ומשום הכי לוקה משום שתי אזהרות. ועל זה הקשתה הגמ' דבבית נמי כיון דאעיל ידיה איסתאב, כי עייל כוליה הא מיטמא וקאי, ומחולל ועומד הוא, ואם כן הדרא הקושיא דלא היה לנו לדרוש מקרא דלא יחלל למעט מי שהוא מחולל ועומד, דאימא דקרא אתא לדרשא אחריתי, כיון דבטומאה וביאה חייב על הביאה, אף שהוא מחולל ועומד. וזו כונת התוס' ד"ה בבית בסוה"ד, במה שכתבו אלא לדרשא אחריתי כדבסמוך.

ב) שם. הקשה המשנה למלך (פ"ג מטומאת מת ה"ג), דלמא גזירת הכתוב דביאה אף במחולל ועומד לוקה שתיים, היינו משום שהוא משני שמות, אבל היכא דהטומאה משום שם אחד מחולל ועומד הוא. ותירץ הקרן אורה, דלא

מסתבר דטומאת ביאה שהיא טומאת אהל תהיה חמורה מטומאת מגע. **ג) גמ',** אלא אמר רבא הכניס ידו. ובתוס' ד"ה אלא, בתוה"ד, פירוש משום דחוטמו עייל ברישא. ובגמ' לשון נזר משובש. ובפירוש הרא"ש ד"ה ומשני גרס ראשו. ובבאר משה גרס חוטמו. ובלקט הקוצרים יישב הגירסא, וביאר, דלא דווקא הושיט ידו, אלא כדרך ההולכים שידיהם נעות ומקדמות לגופן, והוא הדין כשחטמו קודם.

ד) תוס' ד"ה צירף, בתוה"ד, ואמר הר"מ. ביאר הבאר משה, דכוונתם להקשות, דאף על גב דמצורע מטמא באהל כמת, אינו מטמא ידיו כשהכניסם בתחלה אלא מדרבנן. ומקום קושיא זו בתוס' הקודם, אלא דתחילה השלימו התוס' לבאר נמי מהו צירוף גופו, ושוב חזר להקשות על צירף ידו.

ה) בא"ד, שם. התוס' לא ביארו החילוק בין אהל דמת לאהל דצרעת. ובבאר משה הביא מהרמב"ם בפירוש המשניות (אהלות פי"ב מ"ח), שכתב בשם הספרי ז"ל, "כל הבא אל האהל" זה שבא מקצתו, "וכל אשר באהל" זה שבא כולו, עד כאן לשונו. אם כן מצינו ריבוי למקצתו בטומאת מת.

ו) תוס' ד"ה והא, בתוה"ד, דלא שמיה ביאה. החזון איש (סימן קמג סוף ס"ק ו'), דייק מדבריהם דטומאת ביאה דנזיר, אינו אלא בדרך כניסה. והעיר, דלקמן מוקי הבא בשידה, אף דאינה דרך פתח, וכן בגוסס קרינן לא יבוא. וצריך עיון לחלק בין בא דרך אחוריו, להני גווי.

ז) גמ', כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובה חבירו ופרע מעליו. הקשה הבאר משה, אמאי נקט חבירו, ולא שפתח הוא בעצמו. ותירץ, דלא דווקא, אלא אגב שיטפא דלישנא דלעיל (יז:). דהתם מיירי דווקא על ידי חבירו, דבפרע בעצמו וברצונו לא מספקא ליה התם אי בעי שהיה. ובלקט הקוצרים ביאר, דפרע היינו דנקב חור בגג שלא כנגד הנזיר, ומשם הכי דוקא כשניקב בפתח טפח נכנסה הטומאה לכל התיבה, ואילו היה נוקב בעצמו, ידו היתה נטמאת טרם שיפתח כהאי שיעורא, כיון שהיא כנגד הנקב. ובחידושי החתם סופר פירש, דנקט חבירו, משום דמבפנים אינו יכול להסיר רוב הגג בבת אחת, ונמצא שייטמא בטרם הביאה.

ח) גמ', שם. הקשה המשנה למלך (פי"א מטומאת מת הי"א), הא קיימא לן דאהל זרוק לאו שמיה אהל, ואם כן קדמה טומאה לביאה. ותירץ, דכל שלא האהיל מעל הטומאה מהני נמי אהל זרוק. והשבות יעקב (סימן פ"ה) כתב, דבהא פליגי רב פפא ור' אשי, דלמר בר רב אשי, דלמר בר רב אשי לא שמיה אהל ומשום הכי אוקי בגוסס.

ט) תוס' ד"ה כגון שנכנס, בתוה"ד, וצריך לומר דהוא מסייע. הקשה הברכת ראש, דלכאורה דבריהם סותרים לפירושם לעיל (יז). ד"ה אילימא, דכתבו, דבמה שלא יצא הוי לאו שיש בו מעשה. ותירץ, דהתם מיירי שהביא עליו את הטומאה במזיד, ולכך כל זמן שלא יוצא, גרים שמעשה כניסתו היא באיסור, אף שכשנכנס לבית הקברות אכתי לא היה נזיר. מה שאין כן הכא, דהכניסתו שלא ברצונו וליכא מעשה, ואם כן אף שנשאר במזיד, לא חשיב מעשה, ובעינן מעשה של כניסה במזיד.

י) גמ', דעיל כשהוא גוסס. הקשה באורח מישור, דהא פליגי לקמן בגוסס. ולכך לא גרס תיבות אלו. והקשה עליו השפת אמת, דהא דפליגי היינו דוקא לענין איסור, אבל לכולי עלמא גוסס אינו מטמא, אם כן נהי דעבר בלאו על הכניסה, מכל מקום כל כמה דלא מת לא נטמא. ובפירוש הרא"ש ד"ה דעיל גרס לה, ופירש, דלא הוי התראת ספק, דרוב גוססין למיתה, ולהכי אתי שפיר נמי דלא כתב חולה. ובבאר משה הקשה, דאף מבמותם איכא למידק הכי. ותירץ, דההוא לשון הווה הוא, דהיינו שמת עכשיו. וברש"ש כתב, דמשמעו נמי על העתיד. אלא דנדרש למיתה ממש משום דקרא ד"במותם" מיותר, דכבר כתיב "על נפש מת לא יבא".

יא) גמ', מר בר רב אשי אומר כגון דעיל כשהוא גוסס. בביאור מחלוקתם עיין הערה ח.

יב) תוס' ד"ה מהכא משמע, דכהן אסור ליכנס לבית הקברות וכו'. והיינו,

הבאר משה, דלכאורה הוה להו לתוס' לאקשוויי טפי, דר' יהודה בסיפא חזר על דברי תנא קמא דמחזיר הוא על עצם כשעורה. וכתב, דנראה דתוס' גרסי בסיפא בסיפא, דאינו מטמא לעצם כשעורה דאביו. ומשמע להו, דר' יהודה קאמר אף על ידי חזרה, ובהא פליג אתנא קמא, ותירצו דכולהו ר' יהודה וברישא מיירי קודם חזרה.

דף מד ע"א

א) מתני', ותגלחת אינה סותרת אלא ל'. **בחיודשי הגריזי** (ה). בקטע המתחיל והנהגה לשיטתו). רצה לומר, דלבר פדא דסתם נזירות כ"ט יום, איכא נפקא מינה, דיסתור כ"ט לגידול שיער. וחזר בו, מדסתמה מתניתין. והטעם, דהגם דאית ליה דרשא דכ"ט יום, כיון שסוף סוף התגלחת והקרבנות בל', בעי גידול שיער למשך התקופה שנקרא נזיר. אף ששאר איסורי נזירות מסתיימים בכ"ט מעיקר הדין.

ב) מתני', בתגלחת מצוה. לעיל מא. אות ב' (ועיין שם) הבאנו דעת הרמב"ם (פ"ז מנזירות ה"ט) בטעם ההיתר, ומה שהשיג עליו **הראב"ד** (בהשגות שם), מהא דאיתא **ביבמות** (ה:). ויישב **הבס"פ משנה**, דתרי טעמי איכא ותלמודא נקט חדא. ו**בתפארת ישראל** (כאן משנה ה') הוסיף, דעשה דמצורע אלים, שמתירו לאשתו וגדול השלום. והקשה **בתוס' יו"ט** (שם), דעדיין קשה דאיכא נמי מגמ' **דלעיל** (מא.), דיליף מייטור דראשו וזקנו, ולהרמב"ם מאי טעמא בעי להייתור אחר שבטל העשה.

ג) מתני', וחומר בטומאה מבתגלחת. הקשה **השיטה מקובצת**, ליחשיב חומר בגלוח שגם המגלח חייב. ובתוס' **הגרע"א** תירץ, דאפשר דחשיב רק לענין הנזיר עצמו. ובקרבן אורה תירץ, דאינו מעיקר הנזירות. ועוד הקשה **בתוס' הגרע"א**, לריש לקיש **לעיל** (זו.), דסבירא ליה דנזיר בבית הקברות אינו לוקה אטומאה, ולוקה אגפן ותגלחת, (כמבואר התם **בתוס' ד"ה הגהה מיח"ל**), ליתני חומר בתגלחת בנזיר בבית הקברות.

ד) גמ', ותגלחת תסתור הכל ק"ו מטומאה. הקשה **הברכת ראש**, דלעיל מיייתי מקרא ד"וטמא נזיר" דדווקא טומאה סותרת. ותירץ, דהא ידעינן שתגלחת סותר ל', ואם כן לא נדרוש דטומאה סותרת ולא תגלחת, ומנא לן לחלק בסתירה, קמשמע לן דהא דסותר ל' הוא מסברא דגידול שיער, ויש סברא לחלק לענין סתירה, ולדרוש דטומאה סותרת הכל ולא תגלח.

ה) גמ', וטומאה נעשה בה מטמא כמיטמא קל וחומר מתגלחת. הקשה **הקרבן אורה**, כיון דאין מזהירין מן הדין. ליכא למילף לקל וחומר אלא לענין איסורא. ולאיסורא לא בעינן, דפשיטא דאסור משום "לפני עיור", ועוד משום אסור ספיה שנאסרה אפילו לקטן וכל שכן לגדול. ותירץ, דנפקא מינה לעבור בלאו ד"לנפש לא יטמא".

ו) גמ', תגלחת לא תסתור ק"ו מניין. העיר **בתוס' רבנו פרץ**, הא בעינן גידול שיער, ומה יהני הקל וחומר. וביאר, דעשה עצמו כלא ידע הטעם דגידול שיער, וסבירא ליה דבלא הקל וחומר נמי לא תסתור כלום ממייעוטא ד"טמא נזיר".

ז) תוס' ד"ה ומה תגלחת, בתוה"ד, תאמר בין שלא עשה משקה כשותה. הקשה **הבאר משה**, דטומאה תוכיח שלא עשה מטמא כמיטמא, וסותרת, אף אני אביא יין. וכי תימא מה לטומאה דסתרה הכל, תגלחת תוכיח, שאינה סותרת הכל וסותרת ל'. הצד השווה שבהם, שאסורים בניזיר וסותרים, אף אני אביא יין. ועוד הקשה על תירוצם, דאכתי תגלחת חמורה דחייב בכל שהוא, ובין בעי רביעית. וכתב, דאי נימא דהצד השווה שבהם, שאסורים בניזיר וסותרים אף אני אביא יין, אתי שפיר.

דף מד ע"ב

ח) מתני', ואינו מביא קרבן אלא א"כ היה מעורב שמש. רש"י ד"ה ונזיר פירש, דקאי אנוזיר. אבל **בתוס' ד"ה אמר ליה** כתבו, דקאי אמצורע. וכתב **התוס' יו"ט** (מ"ו, בפירושו השני), דכן דעת הרמב"ם (פ"ז מנזירות הי"ג),

דמכל האמוראים הכא חזינן דאפילו הוי בו ביום שכבר נטמא, ולא מוסיף ימים, אסור. ודלא כר' עקיבא, דהתיר **במסכת שמחות** (פ"ה) להטמא בו ביום, אלא כר' טרפון דפליג התם. ולאפוקי משיטת **רבינו תם** (הובא בטור יו"ד שע"ג ס"ז) דפסק כר' עקיבא.

יג) גמ', לענין אתחולי הא אתחיל. ביארו התוס' ד"ה ולמ"ד, ובפירוש **הרא"ש ד"ה לענין**, דכיון דנסמך ה"להחלו" ל"לא יטמא", דרשינן ללאו נמי אחלול, כאילו כתיב "לא יטמא ולא יחלל". וכתב **הברכת ראש**, דאף למאן דמחייב בגוסס, יתחייב אחר כך על הטומאה, ולא מיקרי מחולל ועומד, אלא כשלא מוסיף טומאה "ובחיבורין", מה שאין כן הכא איכא תוספת, דמטמא במותו.

יד) תוס' ד"ה אמר ר' יוחנן, בתוה"ד, דהאי ממעט. ופשיטא להתוס', דלכולי עלמא ממעט משום ד"במותם" וודאי משמעו לאפוקי גוסס. אבל **המרדכי** (מועד קטן סימן תתס"ו) כתב להיפך, דלר' יוחנן לכולי עלמא אסור. וכן דעת **היראים** (סימן שכ"ב).

דף מג ע"ב

טו) גמ', אמר רב חסדא אמר רב נקטע ראשו, להלן אמרינן, דאפילו בנחטר פורתא לא ניטמא. וכתב **הברכת ראש**, דהא דנקט הכא ראשו, היינו משום, דבהא ברירא לן שנקטע למוות. דנקטעה ידו, יתכן דנקטע מחיים, ולא איקרי חסר, לדעת הרמב"ן. (בתורת האדם, והביאו בשולחן ערוך יורה דעה סימן שע"ג ס"ט).

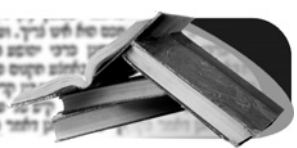
טז) גמ', אלא מעתה קאזיל בפקתא דערבות וכו'. ובתוס' ד"ה אמר ליה בסוה"ד כתב, צ"ל מה ר"ל. דהיינו צריך לעיין מה רצה לומר. והברכת ראש, פירש דקשיא להו מה סברת ר' המנונא, דאי סבירא ליה דהוי מת מצווה ולשיטתו מיטמא בחסר, פשיטא דמיטמא לאביו. ודוחק לומר דאביו שאני, דמתוך שבחסר לא נטמא לקרובים, הוא הדין מצד מת מצווה. ואי מספקא ליה במת מצווה מאי טעמא שאל באביו. והחזון איש (אהלות סימן כב סקל"ז), ביאר לפי מה שכתב **הבית יוסף** (יו"ד שעד) בשם הרמב"ן **בתורת האדם** (עמ' קכט), דלמת ידיעתי ביה "דקרי ותני" דבעינן לכבדו אף בקינות על ידי "שיפורי", אף שיכול לעשות כן ללא שיטמא, עצם החיוב בכבודו, נותן עליו דינא ד"מת מצווה", ומסיר מהמוצאו דינא דאיסור טומאת כהן, ומשום הכי מותר אף להטמא לו. ואם כן, הכא "בפקתא דערבות", איירינן שהיה בשיירא, ואף דאי לאו דאביו הוא, בודאי בעי להטמא לו, אף דחסר "מדין" מת מצווה. מכל מקום כיון שהוא אביו, דהיינו שקרובו פה, נימא דהוי כמת מצווה בעיר, ואין עליו דינא דמת מצווה, ובחסר אבר לא יטמא לו. ומסיק, דלא דמי למת בעיר, כיון דהוי בדרך, ואין מצויים שיפורי כדבעי, אף בכהאי גוונא איכא לדינא דמת מצווה, דבטלה טומאת כהונא.

יז) גמ', באחריני מחייב. **הקרבן אורה** תמה, מנא לן דמת מצווה הותר אפילו כשהוא חסר, דילמא לא שרי רחמנא אלא כשהוא שלם, דומיא דאיסורא ד"לאביו" וכו', ותירץ, כיון דמת מצווה הותר משום "כבוד הבריות", מאי שנא אי חסר. והקשה, דמבואר **בברכות** (כ.) **ברש"י ד"ה שב, ותוס' ברכות** (יט:): **ד"ה אמרת**, דאיכא מאן דסבר דהיתר טומאה לקרובים נמי משום כבוד הבריות הוא, ואפילו הכי אמרינן דווקא בזמן שהוא שלם. ותירץ, דמכל מקום כבוד מת מצווה עדיף, כיון דאין לו קוברין כלל.

יח) גמ', והא אית ליה ברא. כתבו התוס' ד"ה והאי דקורא ואחרים עונים אותו, היינו אילו **המת** היה קורא. ובפירוש **הרא"ש ד"ה קורא**, פירש עוד, דקאי אקרוב, דיכול לקרוא לאנשים שאינם קרובים שיעורוהו.

יט) גמ', שם. כתב **המאירי**, דיש אומרים דהכהן מיטמא למת מצווה, אף דאפשר באחרים. וטעמם משום דמפרשים **דהמת** הוא זה שקרא, ואין קרובים שעונים לו. ולא איכפת לן אם הכהן יכול לקרוא לעזרה, כיון דסגי להחשיבו כמת מצווה, מחמת דאין לו קרובין.

כ) תוס' ד"ה ר' יהודה היא בסוה"ד, מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא. כתב

תחילה ואחר כך העולה, ולהכי צריך נמי להביאה קודם. ועולה קודמת, דהיא קדשי קדשים, וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו. ונפקא מינה, דכשיש לו כסף לבהמה אחת יקנה בזה חטאת ויגלח עליה, דאם גילח על אחת מהם יצא.

ו) תוס' ד"ה ואי, בתוה"ד, ונזיר יכול ליכנס במחנה שכינה. פירוש לדבריהם, כמבואר בתוס' רבינו פרץ, דאף לאביי קשה, מהו שכתב אהל מועד בנזיר. ולכך פירשו, דהוא כפשוטו דמותר לו להכנס למחנה שכינה.

ז) שם, בסוה"ד, אלא למי שטומאה יוצאה מגופו. והיא גמרא בכריתות (כו.), נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה מייתי, אלא למיחל עליה נזירות דטהרה, וכן הגירסא לדעת תוס' סוטה (טו.) ד"ה סבר. אבל הב"ח ורבינו גרשום גרסו, התם, "אלא לאשתרווי באכילת קדשים", ולפי זה הרי הוא מחוסר כפורים, אף שטומאה אינה יוצאת מגופו.

ח) מתני', ג' בהמות. לעיל, במתניתין דטומאה, לא הזכיר קורבנותיו. וכתב בשיטה מקובצת בשם רבינו עזריאל, דלא צריך לפרשם משום ד"זיל קרי ביה רב הוא". והא דתני להו הכא, משום דרצה להשמיע דיני התגלחת עליהם.

ט) מתני', ומגלח עליהם. כתב בשיטה מקובצת בשם רבינו עזריאל, דהיינו אחר זריקת דמים, דכך הוא הסדר בקראי, קודם הקרבנות, ולאחר מיכן כתיב "גלח". ובנזיר טמא, מגלח קודם, דלא קפיד קרא אלא ששניהם יהיו בשמיני.

י) גמ', ר' יצחק אומר. הקשה בפירוש הרא"ש בד"ה ולא מי, מנא ליה שאין מבשלים את השלמים בפני אהל מועד, ועל כרחך דבזיון הוא, ואם כן תגלחת נמי בזיון הוא, ואמאי בעינן לילפותא.

יא) תוס' ד"ה תגלחת טהרה, בתוה"ד, דין הוא שיקדמו. וביאר התוס' יו"ט, דסברי, דלדעת רבי יהודה שוחטים בתחילה השלמים ומיד מגלחים. והוכיחו כן, מדתנן "ושוחט" ולא כתב "ושחט", והיינו כציווי ראשוני. וכן מדאמר ר' אליעזר, שהחטאת קודמת בכל מקום, ולא קאמר סתם דקודמת, היינו לגילוח, משמע דלדעת ר' יהודה הכא השלמים קודמים. וברמב"ם (פ"ח

מניירות ה"ב), פסק כר' יהודה, דמגלח על השלמים, אלא דכתב דמקריב קודם חטאת ועולה. והקשה הכסף משנה (שם) דלכאורה פסק דלא כמאן. ותירץ, דלענין הקדמה פסק כר' אליעזר, דמסתבר טעמיה שוקדמת בכל מקום. ולענין לאחר איזה קרבן יגלח, פסק כר' יהודה, דהוא מאריה דתלמודא טפי מר' אליעזר. ועוד, שכמה תנאי סברי הכי. אבל התוס' יו"ט

ביאר דהרמב"ם פסק כר' יהודה, אלא דסבירא ליה שכן הוא לר' יהודה דמקריב קודם חטאת.

יב) גמ', או אינו אלא פתח אהל מועד ממש. פירש החזון איש (אבן העזר קמה, ב), דהכוונה לכל העזרה, דומיא דפתח אהל מועד דשלמים. ודחינן בגמרא, דמחמת בזיון לא דרשינן לקרא ד"תגלחת". אלא דאכתי אין מקרא יוצא מידי פשוטו ובעינן לפחות סמוך למקדש, וכמפורש במידות (פ"ב מ"ה), דהיינו בלשכת הנזירים אשר בדרומית מזרחית של עזרת נשים, דאית ליה קדושת מחנה לוי, וכל זה הוא למצווה. אבל בדיעבד, אפילו אם גילח במדינה יצא.

דף מה ע"ב

יג) תוס' ד"ה ולא במי וכו', שהרי וכו' ודוד שלמים בעיר הרי מחוסר וכו'. הקרן אורה הביא, דתנינן במדות (פ"ב מ"ה), דלשכת הנזירים היתה בעזרת נשים ששם הנזירין מגלחין שערן, ושם מבשלין שלמיהם. וכתב, דלדברי התוס' צריך לומר דנהגו כן, אף דאין בכך חיוב, דאפשר לבשל השלמים בכל העיר. וכן הא דקתני לקמן (מה:), "חוץ מן הטהור שבמקדש" היינו כל ירושלים.

יד) תוס' ד"ה ר' מאיר אומר, בתוה"ד, בגמרא אמרינן מפני ששערו נקבר אבל קשה מנלן דנקבר. ובאורח משורר הקשה, דכיון דהוא איסור הנאה וליכא ביה דין שריפה, הרי הוא מהנקברין. ופירש בחידושי הגרי"ז, דכוונת התוס', דאמנם נזיר טהור שערו נשרף, אך אינו מדין שילוח אלא מדאסור

שכתב, כשיטבול יעריב שמשו ויביא קרבנותיו למחר. ובלחם משנה (היא"א) כתב, דלפירוש רש"י, המצורע אינו טעון הערב שמש, וכשיגלח בשמיני מביא קרבנותיו. וכתב, דדעת הרמב"ם כתוס' ד"ה אומר ליה, דקאי אמצורע דכתב (פ"ד ממחוסרי כפרה ה"ב), דמצורע טעון הערב שמש ואם גילח בשמיני יביא קרבן בתשיעי.

ט) מתני', תגלחת הטומאה וכו'. הקרן אורה (לקמן נו:): הוכיח ממתניתין דילן, דתגלחת דטומאה מעכבת, (ודלא כתגלחת טהרה). דמדפליגי אי מביא קרבנותיו ביום הגילוח או לאחריו, משמע, דלכולי עלמא אינו מביאם קודם. וכן הוכיח החזון איש (קל"ח א'), וכן הביא להדיא מהספרי (נשא כח) אקרא ד"ביום השביעי יגלחנו", מכאן אמרו, תגלחת טומאה כיצד, מגלח, ואחר כך מביא, ואם הביא ואחר כך גילח לא יצא. והרש"ש (נו:): הביא, דהרמב"ם (פ"י מניירות ה"ט) פסק, דתגלחת דטומאה אינה מעכבת.

י) תוס' ד"ה הא דלא טבל, בתוה"ד, וקפיד רחמנא שיביא נזיר קרבנו בטהרה. ופירש התוס' רי"ד, דהכי מוכח מדקפיד רחמנא בנזיר ובמצורע שיביא ב-ח' ולא ב-ז', שמע מינה דבעינן בטהרה.

יא) מתני', זה טהרתו תלויה בימיו. וביאר הרמב"ם (בספר המצוות עשה קיא), דהמצורע בתגלחתו השניה בז', נטהר מלטמא כשרץ והרי הוא מחוסר כפורים. מה שאין כן נזיר, דאינו מד' מחוסרי כפרה (כריתות ח:), אלא שהגלוח נקשר לקרבן, וכן הקרבן לגלוח, ויחידיו מתירים שתיית יין ושאר איסוריו.

יב) תוס' ד"ה דתני הלל, בתוה"ד, וקים לה להש"ס דגבי נזיר מתנייא. ובפירוש הרא"ש ד"ה ואי ס"ד הוסיף, דקים ליה לתלמודא דאחר המשנה נשנית לפי שהברייתות נשנו אחר המשניות. ונצריך לומר דהלל דהכא אינו הלל הזקן. (ר.ש.).

דף מה ע"א

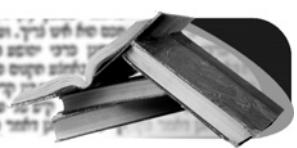
א) תוס' ד"ה שער ניקנור, בסוה"ד, לרבות מחוסרי כפורים שחייב כרת אם נכנס למחנה שכינה. בתוס' רבינו פרץ הקשה, מהא דמבואר לקמן (מה:), דאף מחוסר כפורים אסור במחנה לוי, ואם כן מנלן ד"לפני ד" הווי שער ניקנור. ותירץ, דלקמן מיירי במחוסר כפורים שלא טבל, וכן תירץ הקרן אורה. ובבאר משה תירץ, דאכתי עדיף לאוקי קרא דמותר להכנס למחנה לוי לצורך הבאת קרבנותיו, משום דאין בו כרת, דלא נתקדש כמחנה שכינה.

ב) גמ', אלא טבול יום של זב (לאו) כזב דמי. ולגירסת רש"י ד"ה ה"ג, לעולם טבול יום של זב כזב דמי, כלומר דחבריה דר' נתן ברבי אושעיא מהדרי לאביי. אבל לגירסת התוס' ד"ה אלא אמר אביי, דזב "לאו" כזב דמי, הוא מדברי אביי. אמנם בשיטה מקובצת הביא גירסא שלישית, אלא אמר אביי טבול יום של זב כזב דמי. פירוש, בזב בעל ג' ראיות דאסור להכנס למחנה לוי, כשם שאסור הזב. וכתב הקרן אורה, דלדינא אין נפקותא בין אי גרסינן כזב או לאו כזב, דבין כך ובין כך טבול יום שהוא מחוסר כפורים אסור להכנס, או מחמת דהוא דינו, או משום דהוא כזב, וטבול יום בעל ב' ראיות יהיה מותר להכנס, דאינו מחוסר כפורים.

ג) תוס' ד"ה מכרי, בסוה"ד, ולא אסרו ליכנס. וכתב הברכת ראש, דהטעם דלא הקשו התוס', דנימא דכי אתי קרא ד"פתח אהל מועד" למידרש שיהא ההיכל פתוח, וכדמצינו בשלמים. משום דסבירא להו דמשלמים ילפינן לכל הקרבנות.

ד) תוס' ד"ה תגלחת טהרה, בסוה"ד, וקשה א"כ למה הקדים חטאת ועולה לשלמים. הברכת ראש הבין קושיתם אסדר הפסוקים, ותירץ, דהטעם דבפסוקים נכתב כסדר זה, משום דבעינן שיקדיש הבהמות לפי סדר הכתוב, וקודא לענין שחיטה מקדים את השלמים משום מצות התגלחת. אבל הרד"ל הבין דקושיית התוס' אלישנא דמתניתין, היינו למה התנא הקדים.

ה) שם, הרמב"ם (פ"ט מתמידין ה"ו) פסק, דבשעת הפרשה, מפריש החטאת

הוכיח מהא דאיתא במתניתין **לעיל** (יב:) הריני נזיר ועלי לגלח נזיר. דהיינו שיביא קרבנות נזיר ויקריבם. אם כן מוכח, שהגילוח והבאת הקרבנות ענין אחד הם גבי נזיר וכמו שנתבאר.

(ב) **גמ'**, ואחר **ישתה הנזיר יין**. ביאר **המלבי"ם** (פרשת מצורע פרק יד, ח), דסבירא ליה לר' אליעזר כהמאן דאמר **במדרש רבה** (בראשית רבה מד, ו), **אחב מופלג אחרי סמוך**, ולכך כאן הוא רחוק.

(ג) **תוס' ד"ה אימא עד דאיכא תרוייהו**, אחר כל עבודות הקרבנות. ביאר **הברכת ראש**, דכוונתם דקושיית הגמ', מנא ליה למילף בהגזירה שווה משום דה"אחר" נכתב סמוך לתגלחת שהוא מעשה יחיד, תיפוק ליה מעצם הענין דכשם דהתם "אחר התגלחו" הוא אחר כל הקרבנות, הכא נמי אחר כל המעשים.

(ד) **גמ'**, **אי הכי גז"ש למה לי**. הקשה בפירוש **הרא"ש בד"ה למה לי**, דאצטריך למעוטי תנופה. ותיריך, דידעינן לה ממילא משום דהויא שירי מצוה, וכדאיתא בסוגיין. **והק"ו אורה**, דקדק לר' אלעזר **דמתניתין** (מה). דמגלח על החטאת שקרבה תחלה, נימא דהגזירה שוה אתיא למילף דבעינן תרוייהו חטאת ותגלחת, ושאר קרבנות אין מעכבין. ותיריך, דלא מסתבר להש"ס דתגלחת תעכב ושאר הקרבנות לא יעכבו.

(ה) **תוס' ד"ה השתא תגלחת**, שהיא בגוף הנזיר לא מעכבת תנופה שאין מעכבת בכל מקום מבעיא. **ובתוס' רבנו פ"ד סיים הקל וחומר כך**, תנופה שאינה בגוף הנזיר מיבעיא.

(ו) **תוס' ד"ה ומי לא מעכבא, בתה"ד**, דכל שאינו ראוי לבילה. ובעינן זה מצינו **ברמב"ם** (פ"ד מיבום ה"ח), שכתב, והסומא אינו חולץ, שנאמר "וירקה בפניו" ואין זה רואה הרוק. וכתב **המגיד משנה**, דבדיעבד כשרה, דהא אין הרקיקה מעכבת. והקשה עליו **המשנה למלך**, דכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו. ותיריך **האור שמח**, דהיכא אמרינן דבעינן ראוי לבילא, דוקא כשהמעשה הנדון הווי לפני הדבר המעכב, כגון גבי בילה דמנחה, הנעשית קודם הקומץ המתירה. אבל גבי רקיקה דיבמה שנעשית אחרי החליצה, לא בעינן ראוי. אמנם הקשה מתוס' דידן, דאיירינן לענין תנופה שהיא אחרי זריקת הדם דהוא המעשה המתיר, וכתבו דבעינן ראוי לבילה. ומשום הכי ביאר דהטעם אינו משום שאינו ראוי לבילה, אלא דילפינן **בקדושין** (לו:) תנופה בנזירה בבעלים, "כך כף" מסוטה. ואם כן יליף נמי דבאין לו כפיים תנופה מעכבת, כדאיתא **בסוטה** (כו.) אם היתה גידמית לא היתה שותה, דכתיב "ונתן על כפיה".

דף מז ע"ב

(ז) **תוס' ד"ה ואלא הא דתניא**, (בעמוד א') **בתה"ד**, וע"כ בא להשוות אין לו ליש לו. וכתב **הבאר משה**, דליכא לאקשוויי איפכא, והיינו דלר' אליעזר תיפוק ליה מאחר כל המעשים כולם, ולרבנן, הא אמרי דתגלחת אינה מעכבת. זה אינו, דאיכא למימר, דאף דאמרי רבנן דתגלחת אינה מעכבת, מכל מקום משמיענו דיעביר תער על בשרו, ובהא קיים מצוות גילוח, והכי נמי חידש לר' אליעזר, דלא תימא דכיון דאין לו שיער, אין לו תקנה, דאפשר בהעברה ויותר ביין.

(ח) **בא"ד, בתה"ד**, הא ביש לו שיער בהדיא כתיב העברת תער. הקשה **הברכת ראש**, אמאי לא נפרש לבית הלל, דאתי לדמויי יש לו לאין לו, לגבי הא דלא מעכב מלשותות יין, ודומיא דאין לו שיער, דאין תגלחת מעכבת. ותיריך, **הבאר משה**, דמסתמא הברייתא דתורת הנזיר, משווה לגבי הדינים שהזכרו בנזיר ממורט, משום דאין לו שיער, היינו נזיר ממורט.

(ט) **גמ'**, **אין לו בהן יד ובהן רגל**. **בתוס' בסנהדרין** (מה:): **ד"ה אין לו**, מוקי דאיירינן בשנקטעה בהונו משנוקק לטומאה, דאי קודם לכן, הא אפילו שמואל דבעי קרא כדכתיב, מודה בעדים גידמים דמתקיים קרא ד"יד העדים" כדמוכח התם. והקשה **בחיידושי הגרי"ז**, דבעדים אין דין של יד העדים ממש, ושיהרגוהו דווקא בידם, אלא דמכתב "יד העדים" ובעינן קרא

בהנאה. והיינו הא דהקשו תוס', דבנזיר טמא. הגם שאין דין שילוח, מכל מקום ישרוף מדין איסורי הנאה, ומנא לן לחלק באיסורי הנאה דבטהור הוא נשרף, ובטמא נקבר.

(טו) **מתני'**, **ואם גילח במדינה**. **לתוס' ד"ה לא היה**, היינו גבולין, והוא חוץ לירושלים, וירושלים אקרי מקדש. **ולהרמב"ם** (בפירוש המשניות במתניתין) ירושלים לא איקרי מקדש, אלא נחשב כמדינה. **ובתוס' ראש השנה** (כט:): **ד"ה אבל**, **ובפירוש המשניות להרמב"ם** (שם פ"ד מ"א), לגבי במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה, החליפו שיטותיהן. וכתב **הברכת ראש**, דהכא סבירא ליה להרמב"ם כפשטיה דקרא, דהיינו פתח אהל מועד. מה שאין כן לתוס' סברא הוא דהקפידה תורה אמקום בישול, והכא כשר בכל ירושלים.

(טז) **מתני'**, **היה מבשל וכו' זרוע בשלה**. כתב **בשיטה מקובצת**, דהוא הדין דמניף חזה ושוק, אלא דמאחר שהוא דין בכל שלמים, לא שנאו הכא בדיני נזירות. ואף בקרא שהזכירו, לא הוצרך לכך, אלא משום דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש בהפרשת זרוע, לכך החזירו לכללו בתנופת חזה ושוק. וכוונתו לדרשת **הספרי** (בפרשת נשא ו, כ) אקרא "קדש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה", "על חזה", מלבד חזה ושוק הראויין לו מכל שלמים, מוסיף על שלמי נזיר הזרוע הזה, לפי שהיה שלמי נזיר בכלל, ויצא לידון בדבר החדש להפרשת זרוע, הוצרך להחזירין לכללן לידון אף בחזה ושוק.

(יז) **מתני'**, **מן הסל**. כתב **בחיידושי הגרי"ז**, דבעי דוקא שיהיו בכלי. וכדמוכח **בספרי** (זוטא נשא פ' ט"ז), "וסל מצות", יכול מצוה שיביא בסל, אין לי אלא בסל, מניין אתה מרבה שאר כל הכלים, תלמוד לומר וסל. ומדאיצטריך ריבוי לשאר כלים, חזינן דהוא דין מיוחד בנזיר דבעינן כלי.

(יח) **תוס' ד"ה ואח"כ הותר**, לכאורה נראה וכו' עד אחר כל המעשים, והוסיף **הברכת ראש "בקרא"**. וביאר, דנקטו "לכאורה", משום דקשיא להו דאי האי תנא ר' אליעזר, הרי סתם לן תנא כאן כר' אליעזר, ור' שמעון פליגי עליה. **ולקמן** (מז.) תנא בברייתא דעת ר' שמעון בלשון חכמים, ור' אליעזר פליגי. אלא דנראה יותר לומר, דסתמא דמתניתין אינו ר' אליעזר. אלא דתנא לכל המעשים דהווי מצוה מן המוכרח. וקא משמע לן דכיון דעשה כל המעשים כתיקונם, מותר ביין וטומאה בו ביום. מה שאין כן אילו עשה שלא כתיקון, בעי לחכות עד הלילה. דהדעת נותנת דאי לא עשה את כל המעשים ועדיין זמנם הוא דבעי לעשותם. **נולכאורה** אפשר נמי לומר דהטעם דלא ניחא לתוס' לאוקי סתמא דמתניתין כר' אליעזר, דאם כן אדמקשי בגמ' **לקמן** (מו.) רב אליבא דמאן, נימא דאליבא דר' אליעזר. ואף דאינו מוכרח מר' אליעזר דברייתא, מכל מקום ממתני' חזינן דהכי סבירא ליה. (ר.ש.א.).

דף מז ע"א

(א) **מתני'**, **ר"ש אומר כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר וכו'**. ובגמ' יליף לה מגזירה שוה דלאחר מעשה אחד. ודקדק **בחיידושי הגרי"ז**, דמשמע דבעינן זריקת הדם ולא יותר. והקשה מהא דילפא **הגמ' בפסחים** (נ"ט:), דכמה דכהנים לא אכלי בשר, בעלים לא מתכפרי, מדכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם". ואם כן, מאי טעמא הכא לא בעינן הקטרת אימורים להתיר האכילה, כדי שיהיה נגמרת הכפרה. ותיריך, על פי מה **דבכריתות** (ח:): פליגי במתניתין, דתנא קמא אינו מונה לנזיר ממחוסרי כפורים, ור"א בן יעקב מונה. ובגמ' מבואר דתנא קמא סבר, דקרבונו של הנזיר אינו בא להתיר בקדשים אלא ביין דחולין. ומשום הכי נמי לא בעינן להתיר אכילה, וממילא לא לצורך בהקטרת האימורים. ודין הקרבן כדין הגילוח, וילפינן דבעינן אחר מעשה אחד והוא זריקת הדם. והביא שהדברים מפורשים בדברי **הרמב"ם בספר המצוות** (עשין קיא) דלא מנה התגלחת והקרבן לשתי מצוות, משום **דבכריתות** (שם) התבאר שזויר אינו מחוסר כפרה אלא הגלוח והבאת הקרבן יחידיו, יתירו לו שתיית היין. וכן הוכיח מהא דאיתא במתניתין **דלקמן** (מו:): דגלח על הזבח ונמצא פסול, תגלחתו פסולה, וחביו לא עלו לו. עוד

קרבתו לכתחילה. והא דאמרו חכמים שיביא לכשיטהר היינו לכתחילה. ונשאר בצריך עיון.

(ד) **תוס' ד"ה והאמר, בתוה"ד**, לעיל בפ"ק. ביאר **הבאר משה**, דכוונתם למאי דפירשו **תוס' לעיל (ו)**. **ד"ה נטמא**, דלרבנן סותר ל' משום גזירה, ושמא הכא שאני דחזי לתגלחת מאחר שנוק אחר הדמים ודי בסתירת ז'. ואמנם **בשיטה מקובצת** כתב מחמת האי ספק, דליכא סתירה כלל. וכן הוא בפירוש **הרא"ש ד"ה וחכ"א**. וכן דעת **הרמב"ם** (פ"ו מניירות ה"ד), דכתב, ואם נטמא אחר שנוק עליו אחד מן הדמים אינו סותר כלום. ו**בקרן אורה** הוסיף, דהמסתפק בדברי התוס' צריך לומר דסבירא ליה, דאף רבנן דפליגי, ואמרי דיביא רק שאר הקרבנות, מודו לר' אליעזר דאחר המעשים כולם, אלא שחדשו דאת הקרבן שהביא אינו סותר.

פרק כהן גדול

(ה) **מתני'**, **וחכמים אומרים יטמא נזיר ואל יטמא כהן הדיוט. ובמתניתין בירושלמי (פ"א ה"א)**, הגירסא "כהן גדול". וכתב **הברכת ראש**, דוודאי הוא הדין כהן הדיוט, אלא שרמזו על דין נוסף, והוא, דאיכא לספוקי לחכמים, מה אם אחד נזיר וכהן הדיוט, והאחר כהן גדול. דלכאורה הדבר תלוי ב' הפירושים, בדברי חכמים, שמיעטו קדושת נזיר משום דאין קדושתו קדושת עולם. **דבתוס' ד"ה נזיר קדושתו**, שכתבו דהוא הדין בנזיר עולם, משמע דחסרונו משום דלא קדוש מרחם, ואם כן מעלת כהן גדול על כהן הדיוט, אינה מרחם, ונעדיף נזיר כהן הדיוט, משום מעלתו דמביא קרבן. אבל לפירוש **האורח מישור** בדברי חכמים, דהטעם, דנזיר עולם הווי בשאלה. אם כן, אף שהוא גם כהן הדיוט, מכל מקום קדושת כהן גדול עדיפא. וכתב, דנראה, דאף התוס' יודו בכך, דהא גם כהן שעבר מחמת זקנה, נשאר בקדושתו דהיא קדושת עולם, ולכך דקדקה מתניתין למיתני "כהן גדול". משום דלחכמים, כהן גדול לעולם עדיף, ואף נגד נזיר שהוא נמי כהן הדיוט. וכן לר' אליעזר לעולם נזיר עדיף אף נגד כהן גדול.

(ו) **מתני'**, **שם**. כתב **הקרן אורה**, דיש להסתפק היכא שעברו על דיני הקדימה המזכרים במתניתין, אי לוקין אלא ד"לא יטמא", דעד כמה שיש אחר אינו מת מצווה, או דילמא דלתירווייהו הותר הלאו, אלא דיש דין קדימות. והביא, **דבירושלמי (פ"ז ה"א)** אמרו, החליפו מהו, עבר משום "לא תטמא את אדמתך". והחליפו, היינו, שנטמא מי שקדושתו חמורה. וכן פירש **הפני משה**, ומשמע דלא עבר בלאו ד"לא יטמא", אלא בלאו ד"לא תטמא את אדמתך", דאין זה לאו גמור אלא אזהרה כללית ליהרר מן הטומאה. וכתב, דהיינו דוקא באלו, ששניהם מוזהרין על הטומאה. אבל בכהן ולוי דאיתמר **בירושלמי (שם)** דיטמא לוי, ואל יטמא כהן. בודאי אם נטמא הכהן עובר בלאו ד"לא יטמא", דכיון דאיכא לוי שאינו מוזהר על הטומאה כלל, לאו מת מצוה הוא לגבי הכהן ולוקה על טומאתו.

(ז) **תוס' ד"ה נזיר**, ואפילו אמר נזיר עולם. **ובתוס' יו"ט (פ"ז מ"א)**, הוסיף לחלק, דבנזיר קדושתו לא החלה מעולם אלא משנור. מה שאין כן בכהן גדול, אף שקדושתו לא חלה אלא משנתמנה, מכל מקום קודם נמי היתה עליו קדושת כהן הדיוט. והביא **קושיית בנו**, דכשהדירו אביו מהני אף מבטן וכשמשון. ותירץ, דאינו כן, ואף לר' יוחנן דאינו מדין חינוך, אלא מהלכה למשה מסיני, מסתבר שלא פליגי, דאם לא כן, הוה ליה לאקשוויי נמי אריש לקיש, דבנו סתמא קתני וכו'. יוחנן. **ובתוס' הגרע"א (שם)**, ציין שכקושיית בן התוס' יו"ט, הקשה **הירושלמי** הכא (נזיר פ"ז סוף ה"א). ותירץ, שכהן מפורש בתורה, אבל האב שמדיר את בנו אינו מפורש, אלא לריש לקיש מדרבנן, ולר' יוחנן מהלכה למשה מסיני. וכמתבאר בפני משה.

(ח) **תוס' ד"ה וכן משוח, בתוה"ד**, הא דקתני למוסרו לציבור היינו בימי משה. כתב **הברכת ראש**, דהיינו דעשה לשמן המשחה למוסרו לציבור, לפני זה שעשה משה. דאם היה עושה לשמן המשחה למוסרו לציבור אף למשוח בו

כדכתיב, לכך כשאין להם יד לא מתקיים הקרא. אבל הכא כיון שליכא בודן לא יטהר לעולם, דאין דרך אחרת לטהרה, אף אי נקטעה בהונו טרם נזקק לטומאה. ותירץ, דאחר שאפשר לתת במקום הבהונות יוכלו להטהר בזה, ועל כן החסרון הוא משום דבעינן קרא כדכתיב.

(י) **גמ'**, **יניחנו על מקומו. תוס' רבינו פרץ פירש**, דמקומו היינו הסמוך לו, דאי אפשר לומר מקומו ממש, דאחר שנקצץ או שאין לו בהן, אין לו מקום, וכן מוכח מתנופה דבאין לו כף מניף בזרועו, והיינו משום דהוא מקום הסמוך.

(יא) **גמ'**, **וחכמים אומרים יניח על שמאל ויצא. ובנגעים (פ"ד מ"ט)** גרסינן, "אם נתן על שמאל יצא". וביאר **במשנה אחרונה**, דלגירסא ד"אם נתן" היינו אפילו ביש לו בודן ימין. ולגירסא ד"נותן על שמאלו" היינו דווקא באין לו בודן ימין. אמנם בספר **אור הישר** ביאר דלגירסתנו, לכתחילה יניח בשמאל **ולא על מקומו**. ולגירסת המשנה בנגעים, **לכתחילה יתן על מקומו**, ולכולי עלמא כשיש לו בודן ימין לא יצא בשמאל.

(יב) **מתני'**, **גילח על הזבח ונמצא פסול, תגלחתו פסולה**. וכתבו **התוס' ד"ה תגלחתו**, דהוי כגילחיהו לסטים לאחר מלאת דלר' אליעזר סותר ז' ולרבנן ל'. והקשה **הקרן אורה**, לדברי **התוס' לעיל (ט:)** ד"ה וקים להו, שכתבו דלרבנן דסברי שתגלחת אינה מעכבת, אם גילחיהו לאחר מלאת אינו סותר כלום, ושרי לשנות יין אחר הבאת קרבנותיו, אלא שסופר ז' לתגלחת מצווה. והכא משמע, דמדאורייתא סותר, ולא עלו לו קרבנותיו, ומשום הכי חייב ומותר לו להביא קרבנות אחרים. ומכא האי קושיא הכריח **הברכת ראש**, דמשנתנו אליבא דר' אליעזר דסבר שתגלחת מעכבת.

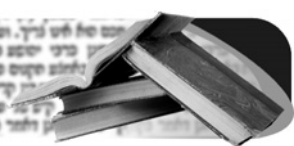
(יג) **גמ'**, **קסבר ר"ש נזיר שגילח על שלמי נדבה יצא. כתב הקרן אורה בשם המשנה למלך (פ"ג מניירות הי"ח)**, דפלוגת ר' שמעון ותנא קמא הכא, היא סיבת פלוגת ר' שמעון ור' יהודה, אי אמרינן ספק נזירות לקולא או לחומרא. דלר' שמעון מעייל איניש נפשיה לספיקא משום שיכול לגלח על עולה ושלמים בתנאי, כדמוכח הכא דאפשר לגלח אשלמי נדבה. ובלא תנאי יש לומר דאין מועיל, משום דדברי ר' שמעון נאמרו בדיעבד, אבל לכתחילה אסור.

דף מז ע"א

(א) **מתני'**, ר' אליעזר אומר סותר את הכל. ואסיקנא עלה בגמרא, דסותר את הכל היינו את כל קרבנותיו. וכתב **הקרן אורה**, דלכאורה לר' אליעזר בעי להביא נמי קרבנות טומאה, דהא הוי כמי שנטמא קודם גילוח והבאת קרבנותיו, שכתב **הרמב"ם (פ"ו מניירות ה"ד)** דלרבנן דסתר ל' יום, צריך להביא קרבנות טומאה. ולר' אליעזר נמי הא דסותר ז' אינן מדין טהרה, דמלבד זה צריך לסתור ז' אחרים. וכן מבואר **בתוספתא (פ"ב)** כל שנטמא ביום שראוי להבאת קרבן, לא סותר אלא ז' חוץ מימי טומאתו.

(ב) **תוס' ד"ה ונטמא, בתוה"ד**, עד שיביא שאר קרבנותיו אינו ראוי לתגלחת. כתב **הבאר משה**, דמבואר בדבריהם, דר' אליעזר דאמר אחר המעשים כולם, היינו בין איין ובין אתגלחת, דמותר בהם רק אחר כל הקרבנות. וכן הביא **בשיטה מקובצת** בשם **הרא"ש**, שכתב, וכיון דסבירא ליה לר' אליעזר שאין אחד מן הקרבנות מתירו בתגלחת עד שיקריב את כולם. ולפי זה כתב **הבאר משה**, דמתניתין דידן דלא כר' אליעזר, דמשמע הכא מדתנן דהמגלח על הזבח ונמצא פסול, דתגלחתו פסולה, דאם היה כשר אף תגלחתו כשרה. וכן מתניתין **דלעיל (מה)**. בגילח על אחת משלשתן יצא אינה אלא לרבנן. מיהו הקשה, **דלעיל (מה)**. קתני, ר' אליעזר אומר לא היה מגלח אלא על החטאת, אלמא סבר דמגלח על קרבן אחד. וביאר, **תוס' סברי** בדעת ר' אליעזר, שהחטאת תקדם, אך אחריה יביא עולה ושלמים, ורק לאחר מיכן יגלח.

(ג) **תוס' ד"ה וחכ"א**, אבל הזבחים שהקריב משנטמא יסתור. אמנם **הקרן אורה** כתב, דיש להסתפק בזה, דכיון דהותר ואין צריך אלא להשלים קרבנותיו למצוה, אם כן אפילו כשהביאם בטומאה יצא, דהרי טמא משלח

יד) גמ', איבעיא להו משוח מלחמה וסגן. ובפירוש הרא"ש ד"ה משוח כתב, לפי שנמשח בשמן המשחה.

טו) גמ', או דלמא סגן עדיף דחזי לעבודה. וביאר הברכת ראש, דמה שאין כן משוח מלחמה דאינו עובד מאחר שלא משמש לא ב-ד' בגדים ולא ב-ח', וכברייטא ביומא (עג.). ובתוס' ד"ה משוח מלחמה משמע, שרק ביום הכפורים אינו עובד, דסבירא להו כדעת הרמב"ם (פ"ד מכלי המקדש הכ"א), דמשוח מלחמה עובד ב-ד' בגדים.

טז) תוס' ד"ה ת"ש, בתוה"ד, כמו שעובד ביום הכפורים נמי תחת כ"ג. ותמה באורח מישור, היאך כתבו התוס', שביום הכפורים היה נמי עובד בבגדים דכהן הדיוט, דביומא (יב:) מפורש לא כן, דהכהן השני שמינו לו ליום הכיפורים אינו ראוי לכהן גדול, ולכהן הדיוט, וכדפירש רש"י (שם) בד"ה אינו ראוי, דאי אפשר להלבישו ח' בגדים משום איבה, ולא בדי' משום דמעלין בקודש.

יז) גמ', דתניא ר' חנינא בין אנטיגנוס. הקשה הבאר משה, למה הוצרכו להביא מר' חנינא, אחר דלעיל הוזכר דין זה בצדדי הספק, דסגן עדיף דחזי לעבודה. ועוד דהיא משנה מפורשת ביומא (פ"א מ"א), "ומתקינין לו כהן אחר וכו'", וצריך עיון.

יח) תוס' ד"ה למה, תקנו סגן וכו'. ביאר הרש"ש, דרצו לומר שלא תטעה שהוא לשון מינוי, וכדגרסינן בסוטה (מב.) למה סגן ממונה. ובברכת ראש פירש, דהביא משם הגירסא, ומפרש, שלא תטעה ששאלת הגמרא על מתניתין דהתם דהסגן לימינו, ועל זה שואל אמאי דווקא ימין. דזה אינו, דאם כן לא תירצו כלום, דאטו כשאירע פסול צריך לישב לימין. אלא שאלת הגמרא למה הולך לימינו היינו למה הולך אצלו תמיד.

יט) תוס' ד"ה אי ברחוקים. עיין באורח מישור שהאריך לתמוה אדברי התוס'. ותמה השפת אמת, דלפי פירושו לא היה להגמ' להאריך, רק לומר בפשיטות דכיון דקרא ד"נפשות מת" כולל גם קרובים לאביו, למה לי למעט מת מצוה. אלא ודאי דלא סבירא ליה עתה ד"נפשות מת" כולל קרובים.

כ) תוס' ד"ה אי ברחוקים וכו', בתוה"ד, וא"ת היכי מיתר לאביו והא ק"ו אין שייך לומר וכו'. הקשה הברכת ראש, הא סוף סוף קרא דעל כל נפשות מת לא יבוא מיתר, דהא קרובים אסירי וק"ו לרחוקים, ולמה לן קרא ד"על כל נפש מת לא יבוא" למיסר רחוקים. ותירץ, דלשון הברייתא משמע דקרא ד"לאביו וכו'" מיותר, ולא קרא ד"על כל נפש מת".

לאחר מיכן, חייב. משום דאסור למשוח אלא בשמן שעשה משה. ולאחר מיכן פטור דוקא אי עשאו על מנת להתלמד. והביא דדעת הרמב"ם (בפירוש המשניות) וכן ביד החזקה (פ"א מכלי המקדש ה"ד) דאף לאחר של משה אי עשה על מנת לתת לאחרים למשוח בו פטור, ואינו חייב אלא אם עשאו על מנת לסוך בעצמו.

ט) בא"ד, וקשה דא"כ הול"ל משוח חזי לעבודה וכו'. ותירץ השפת אמת, דמייירי כששניהם עברו מחמת מום או פסול אחר, ומכל מקום משוח עדיף ממרובה בגדים, כששניהם עברו כמו שהיה עדיף כששניהם היו כשרים.

י) בא"ד, ונראה לומר כגון שכהן גדול גלה ומינו וכו'. כתב השפת אמת, דאין כוונת התוספות שהראשון אינו חוזר כלל, רק דאינו חוזר להיות כמקודם לדחות השני. וכתב, דאולי טעות סופר הוא, וצריך לומר חוזר, אבל עיקר תירוץ דהיכא דהשני שימש כמה שנים אין דינו ככל כהן שעבר. וכן מבואר במאירי ובשיטה מקובצת. ועיין באורח מישור.

דף מז ע"ב

יא) תוס' ד"ה מרובה בגדים, בתוה"ד, ואירע בו קרי. ותוס' רבינו פרץ פירש, דמייירי דמת הכהן המשוח הראשון.

יב) בא"ד, גלה עם יכניה ומינו אחר תחתיו וכו'. תמה השפת אמת, מדוע כשהלך הכהן גדול מביתו, לא יהיה הכהן גדול שעבר במקומו, ונעמיד אחר משום איבה, דמה איבה יהיה לו עליו יותר מעל האחר. ובשיטה מקובצת והמאירי כתבו, דמחמת טעם וסיבה לא העמידו הכהן שעבר, שלא היה גדול בחכמה, או מחמת המלך שעל פי דבריו הקימו הכהן גדול אז, או שגם הוא לא היה אז במקומו. והשפת אמת ביאר, דפירוש כהן שעבר כאן, שעבר מחמת מום או מחמת טומאה, וכדמסיים הגמרא בתר הכי, שעבר מחמת מום נדחה ממי שעבר מחמת קרי, אם כן גם ברישא בהכי מייירי, והוכיח כדבריו מלשון הרמב"ם (פ"ד מהלכות כלי המקדש ה"ט).

יג) בא"ד, בסוה"ד, אינו ראוי לכה"ג ולא לכהן הדיוט. הטורי אבן (מגילה ט:): הוכיח מהתוס' ביומא (יב.) ד"ה כהן, דמאי דאינו ראוי לכהן גדול היינו מדרבנן. והקשה, היאך מעלה דרבנן דמרובה בגדים, דוחה למעלה דאורייתא דמשוח שעבר מביא פר. ותירץ, דבאמת כל המעלות שהוזכרו לענין להיטמא למת מצוה הם מדרבנן, דמדאורייתא כולן שווין וליכא סדר קדימה.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היוזמי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היוזמי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:00-10:00 בהיכל הכולל בביהמ"ד "אהל יעקב" רחוב שאגת אריה פינת רחוב קצות החושן קרית ספר ת"ו

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442
sbma@mehadrin.net

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
 יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת